

הקדמה

ואני זועק: זעקי ארץ אהובה ומושחתת (הערות אישיות)

בראשית 2008 "חגגתי" אירוע מקצועי ואישי יוצא דופן וללא ספק ייחודי: ארבעים שנות מאבק בלתי פוסק בשחיתות. המאבק החל עם ההסתאבות שפשתה במדינה אחרי מלחמת ששת הימים ב־1967, והוא נמשך ברציפות עד היום. למרות התסכולים הרבים והמחיר היקר, אין לי כל כוונה להרים ידיים.

המאבק הממושך וחסר הפשרות נעשה לאורך השנים, בעת ובעונה אחת בכמה מישורים: תחקירים בעיתונות הכתובה והאלקטרונית, ספרים שבהם התפרסמו חומרים שנבלמו בתקשורת, עמותות למינהל תקין, הרצאות וראיונות פומביים ופעילות אקטיבית בתפקידים ציבוריים במוסדות העיתונאיים.

במאבק הזה לא פסחתי על גופים תקשורתיים ש"גמלו" לי על כך, ולא נתתי כל הנחה לכלי תקשורת שהיוו את מקור פרנסתי. כוונתי בעיקר ל**ידיעות אחרונות** ששימש לי לאורך עשרות שנים בית ראשון.

אומר בצניעות שנמנית עם מייסדי ומובילי ענף החקירות בעיתונות הכתובה, ואני נמנה עם דור העיתונאים החוקרים שכמעט נעלם – להוציא את יואב יצחק, שיש לי כלפיו הערכה מקצועית ראשונה במעלה.

לחמתי ללא פשרות כנגד כל גורם שנראה לי חשוד כנגוע בשחיתות. לא עשיתי הנחות לא לאילי הון,

לא לפוליטיקאים, לא לעמיתי מהתקשורת וגם לא לבעלים של כלי התקשורת שבו הועסקתי עשרות שנים. לא אחת עמדתי בודד במערכה וידי לא רפו. לנגד עיני עמדה תמיד שליחות אחת: להעניק לקוראים את הזכות לדעת – זכות שנשללה ממנו, למרבה הצער, על ידי ערוצי תקשורת חשובים שהפכו עושי דברם של בעלי ההון השולטים בהם, ועיתונאים שרובם משתפים איתם פעולה.

הרגשתי לא אחת כדון קישוט שיוצא לבדו למערכה, כשאפילו מקומו של עוזרו הנאמן נפקד. עברתי דרך חתחתים. ויה דולורוזה של ממש, ולצערי הצלחתי רק בחלק מהמקרים, בכוחי הדל, לנפץ ולנתץ את חומת השחיתות שהלכה וגבהה ככל שחלף הזמן.

הגנתי על מוסרי מידע שהפכו לקורבנות ונרדפו על ידי מעסיקיהם וחבריהם לעבודה; תמרנתי בין חברי למקצוע, "תחקירנים" שכל קשר בין עבודתם לבין תחקיר עיתונאי הוא מקרי בלבד; התגוננתי שוב ושוב מול אלה ששאלו אותי מה הועילו ששת הספרים שכתבתי על השחיתות ומאות הגילויים שפרסמתי ב**ידיעות אחרונות** וב**מעריב**; ושאלתי, גם את עצמי, מה שינו העמותות למלחמה בשחיתות שהקמתי – "אמיתי" ואחריה אומ"ץ (אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי ומשפטי) – אם התופעה הנלווה הזו רק מתחזקת ומתפשטת כמו תאי סרטן בגוף החי.

במרוצת השנים עסקתי גם בכרישי הפשע של הצווארון הלבן בשוק ההון, בביטחון, בבנקים, בחברות הביטוח והנדל"ן, ברפואה, בהייטק, בתעשייה, בשוק האפור ובמגזרים נוספים. ברוב המקרים מדובר בדמויות שאינן מזוהות ככרישי הפשע. לעתים הם שכנים שלך; לעתים הם אנשים שאתה פוגש באירועים חברתיים, קורא אודותם בעיתונות או צופה בדיוקנם ומאזין לדבריהם בכלי התקשורת האלקטרוניים. כמה מהם מסווגים, בצדק, כיושבי

ראש של ארגוני פשע. הם המסוכנים בקרב הכרישים הללו. ידם הארוכה רודפת אותי גם בימים אלה. שילמתי מחיר כבד – אישי, כלכלי, מקצועי. טיפלתי במושכי החוטים. אלה המטפחים, קצת בגלוי והרבה בסתר, את הזיקה בינם לבין נבחרו ציבור ופקידים בכירים. החוטים מגיעים אליהם והם לא אוהבים חטטנים. התמודדתי. עם ניסיונות ההפחדה והסחיטה ועם הפיתויים; עם הצעות השוחד בסכומים דמיוניים ועם האיומים, המכתבים האנונימיים, החוקרים הפרטיים המופעלים נגדי, ניסיונות ההאזנה החוזרים ונשנים למכשירי הטלפון שלי, פריצות לביתי, למחשב שלי, הפצת השמצות זדוניות וניסיונות לחטט בחיי הפרטיים.

התמודדתי מול 22 תביעות דיבה ולשון הרע שהוגשו נגדי. כולן הוגשו על ידי נשואי כתבות או ספכי. לא הפסדתי באף אחת מהן. הצגתי אותן לראווה בתערוכה מקורית בגלריה של עמליה ארבל. באחת התביעות, שהוגשה על ידי ח"כ אברהם שפירא, שהיה בשעתו אחד הפוליטיקאים החזקים במדינה, וביקש לעכב את הוצאת ספרי **הגביר** – ואף הצליח בכך למשך שנתיים – עמד בסופו של דבר בית המשפט העליון לצדי. פסק הדין שלו, שזכה לכינוי "הלכת אבנרי", הוא אחד מיסודות חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, ומשמש מאז ניתן כתקדים למאות פסקי דין בתביעות דיבה שהוגשו נגד חבכי העיתונאים.

כאמור, שילמתי מחיר אישי כבד. אנשים הפסיקו לדבר איתי. היו אירועים שאליהם לא הוזמנתי, וכשהוזמנתי הרגשתי מנוודה. איבדתי קשרים חברתיים ומקצועיים. חברים יוצאו נגדי והזדהו עם "קורבנותי". אישי ציבור ניסו כל דרך אפשרית שתביא לפיטורי.

והיה אף מקרה אחד שבו התבשרתי מפיו של קצין בכיר במשטרה, שקיבל מידע חסוי, ולפיו קבוצה של

אילי הון, שביקשו לבלום חקירה שערכתי בעסקיהם המפוקפקים, שכרו בחו"ל רוצח מקצועי שיחסל אחת ולתמיד את הצרה שנקראת אריה אבנרי.

והיה גם חיסול מסוג אחר. חיסול עיתונאי. עד היום אני מתקשה לסלוח לעיתון שהיה לעתים הבית הראשון שלי, ובכל זאת הפקיר אותי והעדיף את אילי ההון, הלקוחות והמושכים בחוטים על פני התחקירן. הזאב הבודד. לא אשכח את כתבות הפיצוי האוהדות שנכתבו בידי שכיר עט עיתונאי באותו עיתון, לאחר כתבת תחקיר לא מחמיאה שלי.

לא אשכח את עשרות המקרים שבהם התבקשתי, על ידי מו"ל העיתון או עורכיו, "לרדת" מאישיות זו או אחרת, בנימוקים שונים ומשונים. כשסירבתי שוב ושוב, גיליתי שלאט לאט אני מורחק ממוקדי קבלת ההחלטות בעיתון, כתבות לא מתפרסמות, בקשות לתקציבים לא נענות. ועד השלב האחרון – הדרך החוצה.

אבל גם בזאת הם לא ריפו את ידי. עוד קודם לכן, במהלך המאבק הציבורי והמשפטי שניהלתי על פרסום הספר **הגביר**, כינסתי בביתי קבוצת חברים ואנשים שנתקלתי בהם במהלך עבודתי המקצועית ושנראו לי כבעלי יושר אישי, רצון להתנדב, ומעל הכול אומץ לב. זה היה הבסיס לעמותת "אמיתי" (אזרחים למען מינהל תקין וטוהר מידות), שפעלה כעשר שנים ובשיא פעילותה מנתה למעלה מחמש מאות חברים.

דומה שישראל היא המדינה היחידה בעולם, שבה התארגנו קבוצות של אזרחים שפועלים במשותף ובהתנדבות כנגד השחיתות. עמותת "אמיתי", שרשמה לעצמה הישגים לא מבוטלים, הפכה לנושאת הדגל של המאבק בשחיתות, זכתה להכרה ציבורית בקרב כל הגורמים הממלכתיים והציבוריים, ושימשה כגורם מפקח ומחנך בעת ובעונה אחת. אחד ההישגים הגדולים שלה היה קביעתו של הנשיא אהרון ברק,

שלקבוצת אזרחים יש זכות עמידה בבית המשפט העליון ובבג"ץ כדי לדון בכל נושא שעומד על סדר היום.

התנועה לאיכות השלטון שהוקמה ארבע שנים אחרי "אמיתי" הלכה בדרך שאנחנו סללנו. מנהיגה הנצחי אליעד שרגא הוכיח שניתן גם להתעשר ממלחמה בשחיתות.

על רקע פעילותה המבורכת של "אמיתי" קיבלתי לאחר חמש שנים מכתב מנשיא המדינה דאז, עזר ויצמן, שהחליט להעניק לה את אות הנשיא למתנדב על פעילותה ותרומתה לטוהר המידות ותקינות השלטון במדינה.

בנובמבר 1999 פרשתי **מידעות אחרונות**. ארנון (נוני) מוזס, המו"ל ובעל העיתון, לא יכול היה לשאת עוד את העימותים בינינו, שחלקם היו על רקע תפקידי כיו"ר אגודת העיתונאים בתל אביב, שנאבק על זכויות העובדים בעיתון ופועל למען סעיף השקיפות של המו"לים. נוני התנגד לו מכול וכול. גם מאבקי למען השעייתו של משה ורדי, עורך העיתון שהואשם בפלילים, לא הוסיף לי נקודות. עוד לפני לפרישתי החלו עורכי העיתון לסגור עלי מכל עבר: תחקירים שלי הוקפאו ולא פורסמו, והוצע לי במקום זאת לערוך "ראיונות" מלטפים קצרים עם אנשי עסקים זוטרים.

פרישתי מהעיתון הביאה גם לפרישתי מתפקידי במוסדות העיתונאיים. פרשתי גם מעמותת "אמיתי" והחלטתי לקחת פסק זמן כדי להתרענן, לנסות לעסוק בנושאים תקשורתיים אחרים, ואולי לעשות גם לביתי אחרי שנים רבות כל כך של מאבק שוחק ומתיש.

אבל מנוחת הלוחם היתה קצרה. עורך **מעריב** דאז, יעקב ארז, שעקב אחר השבתתי מאונס, הזמין אותי לשמש כעיתונאי חוקר ב**מעריב**. נעניתי לבקשה וחידשתי משם את מאבקי הבלתי נלאה בשחיתות הגואה.

עמותת "אמיתי" חדלה לפעול כמה חודשים אחרי פרישתי, בעיקר בשל מחסור במשאבים כספיים אבל גם בגלל היעדרו של "מנוע" שיפעיל אותה.

השחיתות במדינה לא פסקה. השולטים בכיפה היו עתה ראש הממשלה אריאל (אריק) שרון ויד ימינו אהוד אולמרט. הרגשתי שוב שאיני יכול לשבת בצד ולראות כיצד תופעות האלה מתחזקות מיום ליום.

כך קמה תנועת אומ"ץ, שהחלה לנהל מאבק חסר פשרות בניסיון לעצור את הזרם העכור של השחיתות בעידן שרון ואולמרט. אומ"ץ, שיש לי הכבוד לעמוד בראשה, היא תנועה חסרת זיקה פוליטית, שיודעת לשלב מאבק למען מינהל תקין עם פעילות למניעת עוולות חברתיות וסיוע לאוכלוסיות חלשות בשמירה על צדק חברתי בצד שוויון מול החוק.

בתקופה הקצרה יחסית של פעילותה, טיפלה אומ"ץ בנושאים רבים ומגוונים של טוהר מידות – החל מבדיקת קשרי ההון והשלטון, מיגור השחיתות בשלטון המקומי וקבלת מתנות על ידי שרים וחברי כנסת, עבור לעמלות המוגזמות של הבנקים, וכלה בנושאים הקשורים לקיפוחם של הנכים ולעוולות חברתיות אחרות.

שמנו את הדגש על חדירתם של ארגוני פשע לחיים הפוליטיים. חשפנו פרשות שונות, חלקן כאלה שעוד לא ניתן לפרסמן כל עוד המשטרה חוקרת אותן.

במקביל, שמנו דגש רב על טיפול בנושאים תקשורתיים. ידענו שאנחנו גורמים לכך שכלי תקשורת רבים לא יסקרו את פעילותנו, אבל זה לא הרתיע אותנו. הנושאים התקשורתיים שאומ"ץ טיפלה בהם היו מגוונים, וההישגים דיברו בעד עצמם:

הצלחנו לחסום את דרכו של רפי גינת, חביבם של אילי ההון, אל כס מנהל מחלקת החדשות של הערוץ השני. בלמנו את טומי ויאיר לפיד מלהמשיך ולהגיש משדרי שירות מגמתיים ופסולים בשירותי תקשורת ממלכתיים וציבוריים לאהוב נפשם ראש הממשלה אהוד

אולמרט. חשפנו את הקשר המשפחתי בין הכתבת המדינית של הערוץ הראשון, איילה חסון, לבין משפחת אולמרט והצבענו על השירותים התקשורתיים שהיא העניקה לראש הממשלה.

לצערי, לפיד, חסון וגינת אינם בבחינת תפוחים בודדים רקובים. כל הסל כבר מסריח. בשנים האחרונות תפחה רשימת העיתונאים שהעניקו שירותים שונים לאולמרט – החל מטיוח מעשי שחיתות שלו וכלה בהשתלחות באלה שחשפו מעשי שחיתות, בהם מבקר המדינה מיכה לינדנשטראוס, יועצו למאבק בשחיתות ניצב בדימוס יעקב בורובסקי, והחשב הכללי לשעבר ד"ר ירון זליכה. היו אלה בין השאר אמנון דנקנר, נחום ברנע, שמעון שיפר, אמנון אברמוביץ', אילנה דיין יואל מרקוס, אודי סגל ובן כספית.

אני מתקשה לסלוח לעיתונאים סייענים שגויסו כדי לחרף ולגדף אותי. הבולטים בהם: אסתי אהרונוביץ' מהארץ שכינתה אותי "הזוי" וקובי אריאלי ממעריב שהפך אותי ל"משיח צדק".

על רקע פעילותם הנלוזה בלט שבעתיים העיתונאי יואב יצחק, שחשף בנפרד ובשיתוף עם אומ"ץ שורה של מעשי שחיתות של אולמרט. הוא שילם על כך מחיר כלכלי, אבל לא נרתע.

במסגרת פעילותה של אומ"ץ למען עצמאותה ואי־תלותה של רשות השידור הממלכתי, נקלענו בספטמבר 2007 למצב מאלף: באותו חודש נערך במוזיאון הארץ בתל אביב טקס חלוקת אות אומ"ץ לאנשים שהצטיינו במאבקם למיגור השחיתות במדינה ופעלו למניעת עוולות חברתיות.

אות המופת הוענק לחשב הכללי, ד"ר ירון זליכה, בזכות פעילותו המבורכת למניעת השתלטות ההון על השלטון. באותו מעמד אמר זליכה דברים נוקבים ביותר על השחיתות השלטונית במדינה ולא חסך את שבטו מראש הממשלה.

גם אני נשאתי נאום חריף ביותר תחת הכותרת "זעקי ארץ מושחתת". הנאום הציג תמונה עגומה של השחיתות שפשתה במדינה בדומה למחלה ממארת. גיליתי למשתתפים שבמשפט פומבי שערכה אומ"ץ, בשיתוף עם תנועת תפנית, הועמד אולמרט לדין על אחריותו להשחתת המדינה והורשע פה אחד על ידי חבר המושבעים.

דבריו של זליכה ודבכי הועברו בשידור ישיר בערוץ הראשון וברשת ב' של קול ישראל ועוררו הדים רבים.

בעקבות זאת נזף מזכיר הממשלה, עובד יחזקאל, במנכ"ל רשות השידור מרדכי שקלאר, שניסה לשווא לגלגל את הכדור על האחרים. אומ"ץ הגישה למבקר המדינה תלונה על פוליטיזציה ברשות השידור וביקשה לצרף את הממצאים לבדיקה היסודית שעורך המבקר ברשות.

הספר **זעקי ארץ מושחתת** אינו מתיימר לשקף את כל מעשי השחיתות הציבורית שאירעו במדינה מאז הקמתה, וגם לא סיכום פעילותי בשחיתות המצויה עדיין בעיצומה.

יש בו פרשות שחיתות שחשפתי בלעדית, או שנחשפו על ידי עיתונאים אחרים – בעיקר יואב יצחק – וטופלו על ידי "אמיתי" ואומ"ץ. חלקן כאלה שלא פורסמו עד כה ברבים.

הספר מכיל שני חלקים. בחלקו הראשון, "מדינה תחת אזהרה", נעים שני צירי שחיתות בקווים מקבילים, שמתחברים ביניהם: משפחת שרון ואהוד אולמרט.

במקביל לצדם צועדים במצעד השחיתות הלאומי נשיאים לשעבר, ראשי ממשלות, שרים בעבר ובהווה, חברי כנסת, ראשי ערים ופקידים בכירים.

החלק השני, "ארץ נעדרת", כולל אסופת יומנים ומכתבים שפרסמתי בשנתיים האחרונות באתר "חדשות מחלקה ראשונה", המהווים למעשה גיבוי והשלמה